

Δελτίο Τύπου

Έρευνα ΕΒΕΑ «Παλμός ελληνικής επιχειρηματικότητας» - σε συνεργασία με την Deloitte

Για 3^η φορά, το ΕΒΕΑ, σε συνεργασία με την Deloitte, υλοποίησε την έρευνα επιχειρηματικότητας, η οποία διενεργείται σε τριμηνιαία βάση. Στην έρευνα κλήθηκαν να λάβουν μέρος τα μέλη του ΕΒΕΑ με στόχο τη συγκέντρωση της οπτικής τους σε επιμέρους θεματικές ενότητες υψηλού ενδιαφέροντος για το ελληνικό επιχειρείν και την αποτύπωση του «σφυγμού» του αντίστοιχου οικοσυστήματος.

Αθήνα, 14^η Νοεμβρίου – Η υλοποίηση της εν λόγω έρευνας για 3^η φορά είχε ως στόχο την εκ νέου αποτίμηση της αναπτυξιακής δυναμικής των επιχειρήσεων – μελών του ΕΒΕΑ στους κλάδους δραστηριοποίησής τους, κατά το 3^ο τρίμηνο του 2024, προκειμένου να αναδειχθεί η ενδεχόμενη ανάγκη περαιτέρω ενδυνάμωσης της μικρομεσαίας επιχειρηματικότητας στην Ελλάδα, μέσα από τη δημιουργία ενός υποστηρικτικού οικοσυστήματος.

Στην τρίτη περίοδο αναφοράς της έρευνας συμμετείχαν περίπου **200 μικρομεσαίες επιχειρήσεις όλων των κλάδων της οικονομίας και ποικίλων νομικών μορφών**. Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις αποτελούν την κύρια βάση της ελληνικής οικονομίας, συνιστώντας τη συντριπτική πλειονότητα των επιχειρήσεων στη χώρα και κινητήριο μοχλό ανάπτυξης και δημιουργίας θέσεων εργασίας. Ως εκ τούτου, οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις κλήθηκαν να παραθέσουν τις απόψεις τους γύρω από ευκαιρίες και προκλήσεις που άπτονται της **εξαγωγικής τους δραστηριότητας, της ψηφιακής / πράσινης μετάβασής τους, της πρόσβασης σε χρηματοδοτικά εργαλεία**, αλλά και σχετικά με το πώς εκλαμβάνουν γενικότερα το **μακροοικονομικό περιβάλλον**, προκειμένου να επιτευχθεί μία συνολική επισκόπηση του επιχειρηματικού τοπίου στην Ελλάδα.

Παρακάτω, παρουσιάζονται συνοπτικά τα αποτελέσματα της εν λόγω έρευνας ανά θεματική περιοχή ανάλυσης:

Μακροοικονομικό περιβάλλον

Πιο συγκεκριμένα, όσον αφορά το **μακροοικονομικό περιβάλλον**, εξακολουθούν να υφίστανται διαφοροποιήσεις, σε επίπεδο μεγέθους των επιχειρήσεων, ως προς την εκτίμησή τους για την υφιστάμενη κατάσταση και την προοπτική της ελληνικής οικονομίας. Αναλυτικότερα, περισσότερες από **1 στις 2 επιχειρήσεις με 11-50 άτομα προσωπικό** και περισσότερες από **2 στις 3 επιχειρήσεις με 51-250 εργαζομένους**, έχουν **ουδέτερη ή θετική αίσθηση** για την υφιστάμενη κατάσταση της οικονομίας. Εν αντιθέσει, οι **μικρότερες επιχειρήσεις (με έως 3 και 4-10 άτομα προσωπικό)** δεν φαίνεται να αντιλαμβάνονται το ίδιο θετικά την υφιστάμενη κατάσταση της οικονομίας. Είναι θετικό, ωστόσο, ότι σε σχέση με το **προηγούμενο τρίμηνο**, η γενική αίσθηση των επιχειρήσεων για την υφιστάμενη κατάσταση εμφανίζεται, **συνολικά, ελαφρώς πιο θετική**. Όσον αφορά την εκτίμηση για την προοπτική της οικονομίας το επόμενο έτος, περίπου **2 στις 3 επιχειρήσεις με 11 έως 250 άτομα προσωπικό**, εκφράζουν **ουδέτερη ή θετική εκτίμηση** για την προοπτική της οικονομίας, ενώ οι μικρότερες επιχειρήσεις παρουσιάζονται πιο συγκρατημένες. Πιθανή πηγή σκεπτικισμού ως προς την πορεία της ελληνικής οικονομίας αποτελεί το γεγονός ότι πολλές επιχειρήσεις συνεχίζουν να αντιμετωπίζουν τα ίδια εμπόδια αναφορικά με την απρόσκοπτη δραστηριοποίησή τους, ήτοι το **φορολογικό πλαίσιο**, τη **γραφειοκρατία** και τις **πληθωριστικές πιέσεις**. Σε σχέση με τα 2 προηγούμενα τρίμηνα της μελέτης, παρατηρείται, λοιπόν, μία **σταθερότητα**, κάτι που καταδεικνύει την επιτακτική ανάγκη εστίασης λύσεων στο προαναφερθέν «τρίπτυχο».

Ως προς τη **διαφοροποίηση του κύκλου εργασιών** το προηγούμενο τρίμηνο σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του προηγούμενου έτους, αξίζει να αναφερθεί ότι **οι περισσότερες επιχειρήσεις με έως 3 εργαζομένους καθώς και επιχειρήσεις με 4-10 εργαζομένους παρουσιάζουν είτε σταθερότητα είτε αύξηση ως προς τον κύκλο εργασιών τους σε σχέση με πέρυσι**. Επιπλέον, **ιδιαίτερα ελπιδοφόρο είναι ότι περίπου 1 στις 2 επιχειρήσεις με 11 έως 250 εργαζομένους έχουν αυξήσει τον κύκλο εργασιών τους ως προς το προηγούμενο έτος**. Σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο, δηλώθηκε, συνολικά, ότι **αυξήθηκε ελαφρώς ο κύκλος εργασιών των επιχειρήσεων**. Τα **μεγαλύτερα ποσοστά των επιχειρήσεων που δήλωσαν αύξηση του κύκλου εργασιών** τους σημειώθηκαν στους

κλάδους των **Υπηρεσιών** (45%) και των **ΤΠΕ** (46%). Αντιθέτως, οι κλάδοι όπου δηλώθηκε **μείωση του κύκλου εργασιών** τους είναι εκείνοι του **εμπορίου** (χονδρικό εμπόριο – 48% και λιανικό εμπόριο – 58%) και της **μεταποίησης** (καταναλωτικά προϊόντα – 57% & βιομηχανικά προϊόντα - 56%). Τέλος, είναι θετικό ότι, ως προς την **προοπτική του κλάδου** στον οποίο δραστηριοποιούνται οι επιχειρήσεις του δείγματος, εκφράζεται συνολικά **μία μεγαλύτερη αισιοδοξία**, σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο.

Εξαγωγική δραστηριότητα

Ως προς την **εξαγωγική τους δραστηριότητα**, το ποσοστό των επιχειρήσεων που έχουν ή σκοπεύουν να αποκτήσουν εξαγωγική δραστηριότητα, **παρουσιάζεται κατά τι μικρότερο** σε σχέση το προηγούμενο τρίμηνο. Πιο συγκεκριμένα, περίπου **2 στις 5 επιχειρήσεις έχει ή σκοπεύει να αποκτήσει εξαγωγική δραστηριότητα**, με τις μεγαλύτερες επιχειρήσεις να εξακολουθούν να εμφανίζονται πιο εξωστρεφείς από τις μικρότερες (περίπου **70%** των επιχειρήσεων με **51-250 άτομα προσωπικό έχουν ή σκοπεύουν να αποκτήσουν εξαγωγική δραστηριότητα** ενώ το **60%** των επιχειρήσεων με **έως 3 εργαζομένους δεν έχουν και δεν σκοπεύουν να αποκτήσουν εξαγωγική δραστηριότητα**). Ωστόσο, είναι σημαντικό ότι περισσότερες από **2 στις 3 εξαγωγικές επιχειρήσεις συνεχίζουν να εξάγουν σε 1-10 αγορές** σήμερα.

Σε επίπεδο κλάδου, ιδιαίτερα αναπτυγμένη εξαγωγική δραστηριότητα ή πρόθεση για απόκτησή της, έχουν οι επιχειρήσεις των κλάδων της **μεταποίησης**, των **ΤΠΕ** και του **χονδρικού εμπορίου**, ενώ οι περισσότερες επιχειρήσεις στους κλάδους των **κατασκευών**, του **λιανικού εμπορίου**, των **υπηρεσιών** και της **υγείας**, δεν έχουν ή δεν σκοπεύουν να αποκτήσουν εξαγωγική δραστηριότητα.

Ως προς τις σημαντικότερες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις σχετικά με την ανάπτυξη της εξαγωγικής τους δραστηριότητας, ορισμένες εξ αυτών **παραμένουν οι κρίσεις και αναταράξεις στη διεθνή σκηνή** (61%) και η **έλλειψη κατάλληλα καταρτισμένου προσωπικού** (39%). Ωστόσο, είναι ιδιαίτερα θετικό ότι περίπου **3 στις 4 επιχειρήσεις εξακολουθούν να διαβλέπουν σταθερότητα και ελαφριά ενίσχυση** της εξαγωγικής τους δραστηριότητας, κατά το προσεχές διάστημα. Είναι αξιοσημείωτο, επίσης, ότι περίπου το **53% των επιχειρήσεων με λιγότερο από 3 άτομα προσωπικό** δηλώνουν ότι θα υπάρχει **σταθερότητα** κατά το προσεχές διάστημα. Τέλος, σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο, παρατηρείται **μία ελαφρώς μεγαλύτερη αισιοδοξία** όσον αφορά την **προοπτική της εξαγωγικής δραστηριότητας** των επιχειρήσεων που διαθέτουν ήδη εξαγωγική δραστηριότητα.

Επενδύσεις & πρόσβαση σε χρηματοδοτικά εργαλεία

Σχετικά με την **επενδυτική δραστηριότητα των επιχειρήσεων**, είναι ενθαρρυντικό το γεγονός ότι το **51%** των **επιχειρήσεων** του δείγματος δηλώνουν ότι **διαθέτουν ή πρόκειται να αναπτύξουν επενδυτικό πλάνο** και περισσότερες από **1 στις 2 εξ αυτών** χαρακτηρίζουν το επενδυτικό τους πλάνο ως **«σημαντικού» ή/και «πολύ μεγάλου συνολικού ύψους»** σε σχέση με τον ετήσιο κύκλο εργασιών τους. Ιδιαίτερα ελπιδοφόρο είναι το γεγονός ότι περίπου **1 στις 2 επιχειρήσεις με λιγότερο από 10 άτομα προσωπικό** δηλώνουν ότι **διαθέτουν ή πρόκειται να αναπτύξουν επενδυτικό πλάνο**. Το εν λόγω ποσοστό αγγίζει περίπου το **60%** για τις επιχειρήσεις με **προσωπικό 11-50 άτομα** και περίπου το **80%** για τις επιχειρήσεις με **προσωπικό άνω των 50 ατόμων**. Σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο, είναι θετικό ότι **περισσότερες επιχειρήσεις** εξ όσων διαθέτουν ή πρόκειται να αναπτύξουν επενδυτικό πλάνο, πλέον κάνουν ή πρόκειται να κάνουν επενδύσεις **σημαντικού ή πολύ σημαντικού συνολικού ύψους** σε σχέση με τον κύκλο εργασιών τους.

Ως προς την **πρόσβαση σε χρηματοδοτικά εργαλεία**, περισσότερες από **3 στις 5 επιχειρήσεις με 11-50 και 51-250 άτομα** έχουν λάβει την **τελευταία 5ετία χρηματοδότηση / κρατική ενίσχυση** για την υλοποίηση επενδύσεων, ενώ η **πλειονότητα των υπόλοιπων επιχειρήσεων** εξακολουθούν να χρειάζονται **περισσότερη ενεργό υποστήριξη** ως προς αυτό. Είναι θετικό, ωστόσο, ότι, σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο, πλέον **λίγο περισσότερες επιχειρήσεις** δηλώνουν ότι **έχουν λάβει χρηματοδότηση / κρατική ενίσχυση** με τη μεγαλύτερη πρόοδο ως προς αυτό να εντοπίζεται στις **επιχειρήσεις με 11-50 άτομα προσωπικό**.

Ψηφιακή & πράσινη μετάβαση

Αναφορικά με την **ψηφιακή μετάβαση**, είναι ιδιαίτερα θετικό ότι για **περισσότερες από 4 στις 5 επιχειρήσεις** η ψηφιακή μετάβαση **παραμένει μείζονος σημασίας** για την εξασφάλιση του ανταγωνιστικού τους πλεονεκτήματος ενώ **εξακολουθούν να δηλώνουν** ότι διαθέτουν – σε ικανοποιητικό βαθμό – την **απαραίτητη τεχνογνωσία** για συναφή θέματα.

Σχετικά με την **πράσινη μετάβαση**, είναι θετικό ότι, παρότι το γεγονός ότι η **πράσινη μετάβαση εξακολουθεί να μην είναι το ίδιο σημαντική** με την **ψηφιακή** για τις περισσότερες επιχειρήσεις (θεωρείται μείζονος σημασίας για περίπου **3 στις 5 επιχειρήσεις**), σε σχέση με το **προηγούμενο τρίμηνο** το ποσοστό των επιχειρήσεων που θεωρούν την **πράσινη μετάβαση σημαντική** είναι **ελαφρώς υψηλότερο**.

Όσον αφορά την **επάρκεια των υφιστάμενων κινήτρων** για **ψηφιακές και πράσινες επενδύσεις**, η πλειονότητα των επιχειρήσεων και ιδίως των μικρότερων, **παραμένουν όχι πολύ ικανοποιημένες**. Πιο συγκεκριμένα, **8 στις 10 επιχειρήσεις με έως 3 και 4-10 εργαζομένους, δεν θεωρούν επαρκή τα κίνητρα και τα χρηματοδοτικά εργαλεία** που σχετίζονται με τις **πράσινες και ψηφιακές επενδύσεις**. Συνεπώς, και με δεδομένο ότι υπάρχει διαθέσιμη πληθώρα τέτοιων κινήτρων, **παραμένει σαφής η ανάγκη για περαιτέρω ενίσχυση** των σχετικών δράσεων **διάχυσης και επικοινωνίας**.

Προτάσεις για την ενίσχυση της ελληνικής επιχειρηματικότητας

Στο πλαίσιο της έρευνας, οι εταιρείες κλήθηκαν να παραθέσουν τις προτάσεις τους για την **ενίσχυση της ελληνικής επιχειρηματικότητας**, από τις οποίες προέκυψε, ως κύρια ανάγκη των ερωτηθέντων, η **μείωση της γραφειοκρατίας**, η **σταθεροποίηση του φορολογικού πλαισίου**, καθώς και η **μείωση των εργοδοτικών / ασφαλιστικών εισφορών και του κόστους χρηματοδότησης**.

Επιπλέον, η **θέσπιση επιπλέον εργαλείων χρηματοδότησης**, η **διευκόλυνση της πρόσβασης σε τραπεζικό δανεισμό με χαμηλό επιτόκιο για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜμΕ)**, καθώς και σε **προγράμματα ανάπτυξης ΕΣΠΑ**, η βελτίωση της διαδικασίας **εκταμίευσης των διαφόρων κρατικών προγραμμάτων και ενισχύσεων**, και η **δημιουργία σχημάτων και παροχή κινήτρων για κεφάλαια (όχι δανειοδότηση) υψηλού ρίσκου**, αναδεικνύονται σε εξίσου καθοριστικούς παράγοντες για την απρόσκοπτη ανάπτυξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Εν κατακλείδι

Όπως προκύπτει από την έρευνα, τα κύρια συμπεράσματα μπορούν να συνοψιστούν ως εξής:

- Οι **μεγαλύτερες επιχειρήσεις** εξακολουθούν να εμφανίζονται **πιο αισιόδοξες** για την **υφιστάμενη κατάσταση** της οικονομίας αλλά και την **προοπτική της σε σχέση με τις μικρότερες**.
- Ένα αρκετά **μεγάλο ποσοστό** των ελληνικών επιχειρήσεων **εξακολουθούν** – όπως στο προηγούμενο τρίμηνο – **να έχουν ή να σκοπεύουν να αποκτήσουν εξαγωγική δραστηριότητα**, η οποία, προϊόντος του χρόνου, προβλέπεται **είτε να διατηρηθεί στα ίδια επίπεδα είτε να αυξηθεί** σε ένα βαθμό για τις περισσότερες επιχειρήσεις. Είναι σημαντικό ότι σε σχέση με το **προηγούμενο τρίμηνο**, παρατηρείται μία **ελαφρώς πιο θετική αίσθηση** για την **προοπτική της εξαγωγικής δραστηριότητας** των επιχειρήσεων του δείγματος.
- Σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο, **σχεδόν ίδιος αριθμός επιχειρήσεων** διαθέτουν ή επίκειται να αναπτύξουν **επενδυτικό πλάνο** και **περισσότερες εξ αυτών πλέον** κάνουν ή πρόκειται να κάνουν **επενδύσεις σημαντικής αξίας**. Παρόλο που η **επαρκής ενημέρωση** των επιχειρήσεων σχετικά με τα διαθέσιμα χρηματοδοτικά εργαλεία **παραμένει πρόκληση** για τις περισσότερες εξ αυτών, είναι θετικό ότι το **ποσοστό των επιχειρήσεων που έχουν λάβει χρηματοδότηση / κρατική ενίσχυση, έχει αυξηθεί** σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο.
- Φαίνεται ότι **οι επιχειρήσεις εξακολουθούν να μην ενστερνίζονται τα δυνητικά οφέλη από την πράσινη μετάβαση** στον ίδιο βαθμό που τα αναγνωρίζουν για την **ψηφιακή μετάβαση**. Ωστόσο, είναι σημαντικό ότι, σε σχέση με το **προηγούμενο τρίμηνο**, ο αριθμός των επιχειρήσεων που θεωρούν την **πράσινη μετάβαση σημαντική** για την εξασφάλιση του ανταγωνιστικού τους πλεονεκτήματος, είναι **ελαφρώς υψηλότερος**.

Δεδομένου ότι οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις αποτελούν τη ραχοκοκαλιά του ελληνικού επιχειρείν, συμβάλλοντας σημαντικά στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας, καθίσταται επιτακτική η ανάγκη επαρκούς στήριξης από την Πολιτεία για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και την επίτευξη της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητάς τους.

Αναφορικά με την έναρξη της έρευνας, η **Πρόεδρος του ΕΒΕΑ, κα Σοφία Κουνενάκη Εφραίμογλου**, δήλωσε τα εξής: «Με τη διεξαγωγή της τριμηνιαίας πρωτογενούς έρευνας επιδιώκουμε να αποτυπώσουμε τον σφυγμό της επιχειρηματικότητας, με έμφαση σε τομείς με καθοριστική σημασία για τη βιωσιμότητα και την ανάπτυξη των μικρομεσαίων ειδικά επιχειρήσεων. Η εικόνα που προκύπτει μέσα από τους τρεις κύκλους έρευνας, μας επιτρέπει να εξάγουμε χρήσιμα συμπεράσματα για τις προτεραιότητες, για τις ευκαιρίες, αλλά τις ανάγκες που χαρακτηρίζουν το επιχειρηματικό τοπίο. Γίνεται εμφανές ότι οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις της χώρας έχουν πλέον αναβαθμισμένες προσδοκίες για την πορεία της ελληνικής οικονομίας, αλλά και επίγνωση των προκλήσεων στις οποίες καλούνται να ανταποκριθούν. Κατανοούν την ανάγκη για εξέλιξη, με γνώμονα την εξωστρέφεια, την ψηφιακή μετάβαση, την καινοτομία.

Το ΕΒΕΑ στηρίζει συστηματικά τις προσπάθειές τους σε όλους αυτούς τους τομείς, με ουσιαστικές υπηρεσίες. Αξιοποιώντας τη μέχρι τώρα εμπειρία μας και την γνώση, που μας παρέχει η συστηματική διερεύνηση της αγοράς, σχεδιάζουμε νέες, στοχευμένες πρωτοβουλίες και εργαλεία, που βοηθούν τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις να σχεδιάσουν ένα καλύτερο μέλλον.»

Εκ μέρους της **Deloitte**, ο κ. **Νίκος Χριστοδούλου, Partner, Technology and Transformation Leader**, ανέφερε: «Η τρίτη αυτή μελέτη αναδεικνύει τη σταθερή εμπιστοσύνη των ελληνικών επιχειρήσεων στις αναπτυξιακές τους προοπτικές, με ιδιαίτερη έμφαση στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, οι οποίες συνεχίζουν να αποτελούν τον θεμέλιο λίθο της ελληνικής οικονομίας. Είναι ιδιαίτερα ενθαρρυντικό ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των επιχειρήσεων επενδύει στην εξαγωγική δραστηριότητα και την ενσωμάτωση ψηφιακών τεχνολογιών, παράγοντες κρίσιμους για τη μακροπρόθεσμη ανταγωνιστικότητά τους. Με την ολοκλήρωση και του 3^{ου} κύκλου της έρευνας, λοιπόν, έχει σκιαγραφηθεί – σε μεγάλο βαθμό – το επιχειρηματικό τοπίο της χώρας, το οποίο παρουσιάζει σημαντικές μεν προκλήσεις, αλλά και ευκαιρίες για τη συνεχή και απρόσκοπτη μεγέθυνση και εξέλιξή του. Εμείς, ως **Deloitte**, παραμένουμε αφοσιωμένοι στην ενίσχυση του επιχειρηματικού οικοσυστήματος της Ελλάδας και, συνεπώς, στην ανάπτυξη και ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας».